

סיפורים

קשר עם הארכיבייש-היפוליא פנאני
de הכרמית הצדקנית נ"ש

- כמה מתפרסמים כאן לראשונה -

א. הרבי כשהי הולך לביתו במוצאי"ק הי נהוג כדרכו בקודש לפשוט את המעיל בחדר א', ובחדר מטבח הקטן הי עושה הבדלה. הנה פעם א' כשנכנס אמר להרבנית ני"ע ברוסית ... (שפירושם "זואו גיין מיר"?)

ב. פעם בחג הפסח, כשהרבי והרבנית שמו היין (מהד' כוסות), והיין הי חזק מאוד. הרבנית ני"ע שטה מעט ואמרה אוי! זה... הרבי הייך אז. ואח"כ אמר: "אעפ"כ דארף מען אים (הרב קלמנסון שיי) זאגן ווי אלע יארן אלע המשכות והשפעות יומשכו כו"י".

ג. פעם בין שנות תשי"י - כ' אמר א' מהמשבקי"ם שיי להרבנית, שאולי לא סיפר בפרטיות איזה פרט להרבי, וענתה הרבנית: "מיין מאן רעדט מיט א מענטש פינף מינוט קען ער אים שוין".

(א-ג: מפי א' המשבקי"ם)

ד. אחד מזג יין לרבי לקידוש, והיין לא עלה על גדותיו [זה הי כשקידש בשייך בחדר בתשל"ח] ועייז אמרה הרבנית שאצלנו נוהגים למלאות שישפך על גדותיו. הרבי הי מדייק לסגור הבקבוק לפני קידוש.

ה. לרבי היו שתי סידורים מוהרי"צ א' השתמש בו, וא' נתן לחותנים. בבית הי סידור של הרבנית שקיבלה מאבי' והי כתוב בהשער בלאט "יהי"ר שיתקבלו תפילותי".

ו. פעם הרבי הי צריך ללכת לרופא שיניים להוציא א' משנינו, ולא רצה שהרבנית תדע. אז נסע מהמשרד [עם הרחיי"ק שיי], והיות שנסע, אז המזכירות הי סגורה, הרבי"ק ידע מזה. ונסע מוקדם בכדי שיגיע בחזרה

פתח דבר

ברגשי גיל ושמחה מתכבדים אנו בזה להגיש למשתתפי הידיעה"ר לרגל **חנוכה הבית** של המוסד "בית מנחם" - מנשטח"ר, שמתקיים ביום שני כ"ב שבט, יום היארצייט-הילולא השמיני של הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא ע"ה, תשורה זו שלפנינו הכוללת:

[1] מדור "אגרות קודש", והוא הוראות ממכתבי הרבי בנוגע לחנוכה הבית. ומהם: א) שאיפתו הק' שביית זה יהי דירת קבע לכל פעולות אני"ש. ב) ברכתו הק' ש"במהרה תוכלו לומר שצריכים בניו יותר גדול מהעכשווי". ג) הוראה "מומן לזמן לערות התועודות חסידותיות".

[2] מדור "דבר מלכות", והוא א) שיחות ר"ח סיון היתש"י, בקשר עם תשלום המשכנתא של בית רבינו 770. ב) "יחידות", אודות חנוכה הבית של הביכנה"יס בבתי ספר למלאכה.

[3] מדור "יומנים", והוא א) אודות ביהכנ"ס "בית מנחם" אשר בכפר חב"ד אה"ק. ב) התועודות מיוחדת בי"ז כסלו תשמ"א, בקשר עם הכנסת ספר תורה בביהכנ"ס "בית מנחם" אשר בכפ"ח. ג) בקור כ"יק אדמו"ר נשיא דורנו יום ט"ו בשבט תשל"ד, במוסד "מכון חנה", לרגל קניית בגין החדש, ומצורף לזה מכתב שכתב הרבי מיד אחרי ביקור זה ל"מכון חנה".

[4] מדור "סיפורים" אודות הרבנית הצדקנית ע"ה, בקשר עם יום היארצייט-הילולא השמיני, כמה מהם מתפרסמים כאן לראשונה.

זכינו והמוסד הנוכחי, הוא הראשון בכל מדינת אנגלי שנקרא על שמו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו, וידוע גדול תביבותו הק' לענינים כגון אלו. ויהי"ר שבעמדינו ביום היארצייט-הילולא השמיני של הרבנית הצדקנית ני"ע, נפעל למעלה שיהי קץ שם לחושך כי דאלאי גלות כפשוטו, וישמע הי לתפילתינו, ותומי"י ממש "נוכה זעהו זיד מיטן רבי"ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו".

יום כ"ב שבט, יארצייט-הילולא השמיני של הרבנית הצדקנית ני"ע, ה'תשנ"ו

בית מנחם, מנשטח"ר אנגלי"

הנהלת "בית מנחם"

הרבנית, במילים ספורות ומדודות כדרכה: "מיין מאן ווייס אליין וואס מען דארף טאן".

ב. פעם סיפרה לי הרבנית נייע על ביקור הרופא אמש שבדק את הרבי (שסבל אז מכאבים). זה היה ביום כ"ה אלול. לאחר שגמרה לספר, שאלתי לה האם הרבי סובל הרבה מכאבים הללו? וענתה לו הרבנית: "ער האט ניט קיין מורא פאר א ווייטאג, ער האט מורא פאר ראש השנה".

ב. ידוע שבפסח בליל הסדר הרבי נוהג לשים ראש חריין על הקערה. "פעם" - סיפרה הרבנית - "מותוך רגילות שמתו ראש של חריין גם על הקערה של אבי (הרבי הר"צ), ואבי חייך ואמר לי "איך דארף דאס ניט".

ד. פעם התקשר ממ"י שי לדבר עם הרבנית ע"ה, וביקש ממנה למסור משחו להרב. אמרה לו הרבנית ע"ה: "איך קען איבערגעבען מיין מאן אויך, אבער איך וויל ניט, ווייל איך וויל ניט צי איך ועל איבערגעבען ריכטיג, מיין מאן מוז מען איבערגעבען exactly וואס איר זאגט".

טו. פעם כשנכנסתי לרבנית בשעה מאוחרת אחרי התוועדות הרבי, הרבי נכנס אז לביתו הקי, וכששאלה את הרבי האם הוא רוצה לאכול משחו, וענה שאיננו רעב. אמרה לי הרבנית "שאין להתפעל על כך שכן א פארבריינגען זעטיקט אן..."

טז. פעמים רבות התבטאה הרבנית ע"ה: "משית איז דא און מען דארף נאר מגלה זיין".

ז. פעם דיברה הרבנית לאחר שיחה שהיתה לי איתה, כמו על דרך אגב: "מיר האבן א טאץ פון צמח צדק וואס הארענשטיין האט אונז געגעבען א מתנה. אבער איך האב דאס ניט גענוצט אונטער די לייכטער ווייל ווי קום איך א פשוט'ע פרוי ניצן אזויגע זאכן. איך קוק נאר אויף דעם און יעמאלט פיל איך צוגעבונדן צו די משפחה".

ומענין לענין, הרבנית כל פעם הקפידה להיות לבדה בחדר שעה שברכה על הדלקת נרות....

בזמן. והרבנית בדיק לא היתה בבית, וכשהגיעה אח"כ לבית, התקשרה למשרד - ולא ענו, וחשבה שהרבי יצא לבית, וחיכתה וראתה שלא מגיע. התחילה לדאוג, ואז התחילו לחפש ועד שלפועל הרבי חוזר.

ז. ביום כ"ב שבט תשמ"ח, הי לי ניתוח, וכשבאתי לביתו של כ"ק אדמו"ר בפריעזיגענט סט. מיד לאחר ההסתלקות שאל אותי האם יש לי רשות מהרופאים? והרבי חייך. על דרך אגב ד"ר פעלדמן שי הי המודיע ע"י הסתלקות הרבנית נ"ע וצלצל מביה"ר כשקרד".

(ד-ו מפי המזכיר הרה"ח ר' בנימין שי קליין)

ח. הפעם אחרונה שזכיתי לראות הרבנית ע"ה הי טבת תשמ"ח, המכוננית היתה בקינגסטון, וחסי"ד יצא [המכוננית היתה לפני החנות של כהאן] לקנות משהו, וזה הי כמה שביעות לפני הסתלקות ואומרת לו "זעסט ווער דאס איז?" והני מתקרב ועשתה לי עם הראש והלכה.

ט. פעם הנני זוכר הרבנית ע"ה נכנסה בחול שלפני גייע התחתון וכל החברי זרקו המעילים שלהם שמה ונכנסה ולא צעקה -כי לא היתה בגדר צעוק- ואמרה: "מענטשען קומען צום מאן און...".

(ה-ט, מפי הרה"צ החסיד ר' גיטשן מענדל שי גארליק)

י. הי זה באחד מימי החורף של שנת ה'תשי"א. ר' בערעל שי שהי בן בית, הגיע בוקר א' לבית הרבי ששכן אז ברחוב ניו יורק מס' 346. "ארבעה חדרים היו בבית (מספר ר' בערעל), כשנכנסתי פנימה, ראיתי על השולחן בסלון הרבה ספרים, חלקם פתוחים וחלקם סגורים. היו גם הרבה מכתבים על השולחן. כשהרבנית ע"ה הנחינה בי, פנתה אלי ואמרה: "איך ליין ניט די בריף וואס מענטשען שיקן מיין מאן, מען פארלאזט זיך אויף אים, וויל איך דאס ניט ליינען".

יא. פעם אחת הייתי בבית, כאשר נכנס משהו וביקש מהרבנית לחזקיר בפני הרבי ברכה עבור יהודי א' שמאוד חולה. לאחמ"כ שאל את הרבנית האם לדעתה כדאי גם שישע לציון הקי להתפלל עליו. ענתה לו

כא. בפרק ביקורה הפיסי של הרבנית ע"ה בשנת ה'תשי"ד באירופא, ושבמסגרתו עמדה גם מקורב על מצבם של הפליטים הרבים שהיו באותה עת בפאריז.

מספר ר' בערעל: הרבנית ע"ה ביקשה ממני שגם אני אצטרף לסיעה לשדה התעופה. לקחנו מונית ונסענו מלבד הרבנית - הרבי, ואני, כשהיא נכנסה למטוס עמד הרבי והביט על המטוס שהמריא עד שנעלם מהאופק, כאשר כל אותו זמן הוא עומד ואומר משהו בשפתיו הק'.
זכיתי ובשעת שחזרה באירופה שלחה לי 2 כרטיסי ברכה. היא שלחה זאת לרבי והוא מסרם לי.

כב. אגב, לפני שנשע אמרה לי שביקשה מגבי דובינסקי שתבשל עבור הרבי, והרבנית ע"ה ביקשה ממני שאקח ממנה כל פעם את האוכל שגבי דובינסקי מכינה אוגיש זאת להרבי. פעם אחת הגשתי לרבי את האוכל ושמתו בצלחת 2 חתיכות בשר. כשנכנסתי להוציא הצלחת נשארה חתיכה אחת והרבי אמר לי: "דו קעסט דאס עסן, דאס אז ניט קיין שיריים ווייל איך האב דאס ניט אנגערירט..."

כג. פעם אחת הי' זה לפני הרבה שנים באנו אליו לביקור אני ואשתי עם בתנו שהתחתנה אז ובעלה. בין שאר הדברים שדוברו אז זכרתי שהרבנית ע"ה דיברה על המעלה הגדולה בכך שכולם ידברו באידיש. היא אמרה אז: "במלחמה, כשכולם ברחנו מהגרמנים, היו איתנו יהודים מכל החוגים והשכבות, מה איחד את כולם? שפת האידיש שבה כולנו דיברנו. אידיש - אמרה הרבנית - זו השפה המאחדת בין יהודים מכל החוגים..."

כד. בליל שבת האחרון לחייה בעלמא דין של הרבנית ע"ה, היתה לי הזכות להיכנס אליו אחר התפילה. אשתי נסעה לאותה שבת לכניוס השנתי של נשי תב"ד במיאמי, ונכנסתי לביקור עם בתי חנה. הרבי ירד אותו ליל שבת קצת מאוחר לתפילה ולכן איחורתי להכנס להרבנית, כשנכנסה שאלה אותי לסיבת איחורי והתבטאה "האסט זיך פארלערט?"

כה. בין הבטויים שזכרנו מאותו ליל שבת האחרון. בחוץ הי' מאוד קר, ובמהלך השיחה אמרה לי בין השאר: "אז איך דערמאן זיך, אז איר דארפט גיין אויף דער גאס ווערט מיר יעצט קאלט..."

כו. היא שאלה אותי במהלך השיחה מה שלומי, ועניתי "ביה", לאחר מכן - שאלתי אני אותה מה שלומה (ניכר הי' עליי ששבלה יסורים אך ניסתה להסתיר זאת), היא ענתה לי גם "ביה" וצחקה בקול ואמרה לי:

"דער טאטע האט אמאל געפרעגט ביי יענעם וואס מאכט איר, און יענער האט געענטפערט: "ביה". האט דער טאטע געאגט אז צום ב"ה דארף מען זאגן נאך עפעס..." ומאד צחקה...

(י-כז מפי המשב"ק הרה"ח ר' בערעל שני יוניק) ***

ית. פעם בעת שהרב בערל ע"ה ליווי שהה ברוסא בתוכה תשנ"ב, הרבנית אמרה לי אז: "איך דערמאן אים אלע טאג ווייל ס'איז אנגעשטרענגט די באציאונגען מיט רוסלאנד".

- אודות פרשת הספרים -

יט. ביום כ"ג תמוז תשמ"ה ימים ספורים לאחר שהתחילה כל פרשת הספרים. מילים אלו אמרה לו אז הרבנית נ"ע:

"דער טאטע האט זיך גקענט גוט אויסדריקן. הגם אים איז געווען שווער צו ריידן, אבער ער האט געקענט גוט שרייבן. איז אויב ער וואלט געוואלט די ספרים לאון פאר די קינדער וואלט ער דאס אנגעשריבן. ער וואלט זיך ניט געשעמט. איז א סימן אז ער האט דאס געוואלט לאון אז זאל דאס בלייבן פאר אלעמען".

כ. כשנפטר אחיו של הרבי בשנת תשי"ג, היתה הרבנית ע"ה מאוד מודאגת שמה יודע הדבר לחותנתה הרבנית חנה ע"ה. לא פעם שמעתי ממנה באותם ימים את הביטוי "איך האב מורא פאר דער שוויגער ווי וועט זי דאס אויסהאלטן".

מכיון שגיסה ז"ל הי' נוהג לשלוח לאמו, הרבנית חנה ע"ה, מברק ברכה לפני כל חג - הוחלט לסדר שגם מכאן ולהבא היא תקבל ממנו, כביכול, מברק לפני כל חג, כדי שלא תחשוש שמה אירע משהו...

"לא ידעתי כיצד אפשר "לזייף" מברק" - מספר ר' בערל - "והרבנית ע"ה אמר לי שאגש למזכירות ואביא לה איזשהו מברק שהתקבל באותו יום והיא כבר תראה לי מה לעשות. הבאתי המברק והרבנית ע"ה לקחה קומקום, הרתיחה בו מים, ואח"כ הראתה לי כיצד להעזר באדים וכשיימתי כתב ר' שלום מענדל סימספון בו את תוספת, ובו ביום מסרו את המברק לרבנית חנה ע"ה... כך המשכנו בזה מידי חג בחג עד להסתלקותה בשנת תשכ"ה, כאשר כל העת דואגת הרבנית ע"ה לודא שלא תגיע הבשורה לרבנית חנה ע"ה".